

แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานการณ์การเปลี่ยน ฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*

อลิสสา มะริด^{1*} ภูมิพัฒน์ รักพรมงคล²

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

*Corresponding author e-mail: alisa140137@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เปรียบเทียบสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และหาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 38 คน และข้าราชการครู จำนวน 216 คน รวมทั้งสิ้น 254 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเคริจีและมอร์แกน และการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการหาค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดนวัตกรรมในการบริหาร การแก้ปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน (2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหาร จำแนกตามวุฒิ การศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (3) แนวทางพัฒนา พบว่า 1) ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ความรู้ ความสามารถของแต่ละคน เพื่อมอบหมายงานตามความเหมาะสม 2) สถานศึกษาควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองอย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง 3) ผู้บริหารควรมีการประสานขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 4) ผู้บริหารและครูควรหมั่นรับการอบรมพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ ติดตามข่าวสารของทางราชการให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ทราบการดำเนินงานที่ทันสมัย และกล้าที่จะทดลองใช้กระบวนการใหม่ๆ 5) สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบ โดยให้คณะกรรมการร่วมประชุมกับคณะครู เพื่อสรุปข้อดี ข้อด้อยที่ควรพัฒนา

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา; การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน; สถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน

*Received: 10 March 2024, Revised: 6 April 2024, Accepted: 7 April 2024

Guideline Development for School Based Management in the Situation of Disruption of Small School Under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2

Alisa Marid^{1*} Poompipat Rukponmongkon²

¹Master of Education in Educational Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University

²Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: alisa140137@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the condition and problems, to compare the conditions of school-based administration, and to determine ways to develop school-based administration in a situation of disruption among small-sized educational institutions under the supervision of the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2. The study involved a sample consisting of 38 administrators and 216 teachers, totaling 254 people, who were selected by a sample size estimation table of Krejcie & Morgan and using a multi-stage sampling method. The key informants included 17 experts. The tools were questionnaires and interviews. The data analysis was performed using statistical software to present frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test Independent, and One Way ANOVA. The results of this research indicated that (1) the overall condition of school-based administration in a situation of disruption was at a high level, and the most significant problem encountered was the lack of innovation in problem-solving in teaching management. (2) The comparison of the management using the school as a base in a situation of disruption classified by education level and by work experience also showed significant statistical differences at the .05 level. (3) The guidelines for developing management, found that 1) administrators should analyze the knowledge and abilities of each person to assign tasks appropriately. 2) Schools should hold meetings with the school committee and parents at least twice a year. 3) Administrators should coordinate with the basic school committee in setting policies and developing the quality improvement plan for the school. 4) Administrators and teachers should constantly receive training to seek new knowledge, follow up on various news from the government to know the more up-to-date systems 5) Schools should be checked by having the school committee and teachers meet to summarize the pros and cons that need to be developed.

Keywords: Guideline Development; School Based Management; The Situation of Disruption

บทนำ

เทคโนโลยีทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโครงสร้างของประเทศไทยให้ก้าวเข้าไปสู่ยุค Thailand 4.0 โดยการเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น ดังนั้นจึงต้องเร่งพัฒนาและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์เปลี่ยนฉับพลันในปัจจุบัน ซึ่งอาจจะมีการขยายแนวคิดการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีให้เข้ากับบริบททางการศึกษานั้นๆ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการเรียนการสอน การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยผ่านความร่วมมือจากองค์กรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่จะเปรียบเสมือนเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน และส่งผลให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะ เพื่อยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงและรองรับการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นต่อไป (สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคนอื่นๆ, 2563)

สถานการณ์เปลี่ยนฉับพลัน คือ สถานการณ์แห่งเหตุผล กล่าวคือ การแสวงหาความคิดสร้างสรรค์เชิงกลยุทธ์ที่แปลกใหม่อย่างรวดเร็ว เพื่อทำให้เกิดความคิดใหม่ที่แตกต่างหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เรียกกันว่า ดิสรัปชัน (Disruption) ให้เข้าสถานการณ์โลกปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาไทยควรจะต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือและพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างขีดความสามารถของผู้เรียนในการแข่งขันระดับนานาชาติต่อไป สิ่งสำคัญที่ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและก้าวหน้าสู่สถานการณ์เปลี่ยนฉับพลัน ก็คือ การพัฒนาการศึกษาผู้บริหารจะต้องร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริหารอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีมุมมองรูปแบบใหม่ 2) ด้านการทำงานที่เร็วขึ้น 3) ด้านการเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด 4) ด้านการมีทัศนคติที่อยากจะเรียนรู้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้ให้ความสำคัญกับประชาชนทางด้านการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกัน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช, 2560)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญจะทำให้การปฏิรูปการเรียนและการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประสบผลสำเร็จ มุ่งเน้นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา เพราะการศึกษาเกิดขึ้นที่โรงเรียน ผู้บริหารควรมีอำนาจการบริหาร อำนาจการจัดการ อำนาจการตัดสินใจ และมีอิสระในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญแก่ครูและนักเรียน จะเห็นได้ว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้คนไทยสามารถปรับตัวให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเข้ากับก็จะส่งผลให้มีศักยภาพในการทำงาน และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสืบไป ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรู้ความสามารถมี

หลักการบริหารที่ดีโดยมีชุมชนส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพสถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันนี้ได้ และยังนับว่าการศึกษเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เมื่อมีความพร้อมในด้านต่างๆ เหล่านี้ (กิริยณภา หนูอินทร์, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ได้ศึกษาวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องในช่วงสถานการณ์โรคระบาดใหม่โควิด-19 ผลการดำเนินงานมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาจัดการศึกษามาเป็นอาสาสมัครการศึกษาประจำหมู่บ้าน (อสกม.) เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยร่วมวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT Analysis) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีและมีจำนวนมาก ครูสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาเอก และมีภาระงานมาก โดยมีสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 107 โรงเรียน และผลการทดสอบทางการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าระดับชาติ เนื่องด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และโรคระบาดที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่งผลกระทบโดยตรงกับสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีมากกว่าร้อยละ 50 ของสถานศึกษาทั้งหมด ดังนั้นโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาคือ สร้างภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาและกระจายอำนาจสู่ชุมชน (SBM) รวมทั้งนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2, 2564)

จากสภาพและปัญหาข้างต้น สถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน ทำให้สถานศึกษาได้รับผลกระทบในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก รวมถึงมีจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กมากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งประสบปัญหาสำคัญในด้านการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก ดังนั้น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นจึงเป็นกลไกสำคัญที่ผู้บริหารยุค Disruption จะต้องนำมาใช้ในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นผู้นำครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เกิดการยอมรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้ รวมถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงาน

3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

สมมติฐานของการวิจัย

สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และเปรียบเทียบสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 110 คน ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 622 คน ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 732 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 38 คน และข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 216 คน ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 254 คน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มตัวอย่างของเคร์จซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (Multiple Response)

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยหาคุณภาพของแบบสอบถาม ซึ่งได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามด้วยตัวเอง ซึ่ง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ (f) ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามวุฒิ การศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test Independent) และจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยใช้การหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยน ฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) จำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้น โดยนำผลจากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยน ฉับพลัน (Disruption) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และจดบันทึกด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์ได้ทั้งหมด จำนวน 17 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วนำเสนอผลในรูปตาราง

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยน ฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) โดยภาพรวม

ที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	หลักการกระจายอำนาจ	4.13	0.53	มาก
2	หลักการมีส่วนร่วม	4.16	0.55	มาก
3	หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน	4.13	0.54	มาก
4	หลักการบริหารตนเอง	4.12	0.53	มาก
5	หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล	4.14	0.56	มาก
รวมเฉลี่ย		4.14	0.51	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้ดังนี้ หลักการบริหารตนเอง รองลงมา คือ หลักการกระจายอำนาจและหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

จากการศึกษาปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดมีดังนี้ หลักการกระจายอำนาจ คือ รู้สึกไม่ได้รับอิสระและไม่มี ความคล่องตัวในการตัดสินใจในด้านการบริหารงานวิชาการ หลักการมีส่วนร่วม คือ ไม่เปิดโอกาสให้ นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างแท้จริง หลักการ คืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน คือ ขาดการประชุมชี้แจงการบริหารจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษา กับคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง หลักการบริหารตนเอง คือ ขาดนวัตกรรมในการบริหารการ แก้ปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล คือ ขาดการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารและความเคลื่อนไหวภายในโรงเรียนเพื่อให้ ชุมชนได้รับทราบ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยน ฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) จำแนกตามวุฒิการศึกษา

รายการ	วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี (n=157)		วุฒิการศึกษาสูง ปริญญาตรี (n=97)		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักการกระจายอำนาจ	4.05	0.42	4.26	0.64	22.76*	.000
2. หลักการมีส่วนร่วม	4.08	0.46	4.29	0.66	12.04*	.001
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน	4.04	0.45	4.27	0.64	16.06*	.000
4. หลักการบริหารตนเอง	4.04	0.44	4.26	0.63	14.80*	.000
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล	4.04	0.47	4.31	0.66	14.33*	.000
รวม	4.05	0.40	4.28	0.62	20.20*	.000

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยภาพรวม

		df	SS	MS	F	Sig.
1. หลักการกระจายอำนาจ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.14	1.07	3.96*	.020
	ภายในกลุ่ม	251	67.94	0.27		
	รวม	253	70.09			
2. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.45	1.22	4.09*	.018
	ภายในกลุ่ม	251	75.12	0.30		
	รวม	253	77.57			
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	2	.89	0.45	1.53	.219
	ภายในกลุ่ม	251	73.29	0.29		
	รวม	253	74.18			
4. หลักการบริหารตนเอง (Self-Managing)	ระหว่างกลุ่ม	2	1.29	0.64	2.32	.100
	ภายในกลุ่ม	251	69.58	0.28		
	รวม	253	70.87			

		df	SS	MS	F	Sig.
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance)	ระหว่างกลุ่ม	2	1.84	0.92	2.97*	.053
	ภายในกลุ่ม	251	77.90	0.31		
	รวม	253	79.75			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.55	0.77	3.08*	.048
	ภายในกลุ่ม	251	63.00	0.25		
	รวม	253	64.54			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การ เปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยภาพรวม

ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	1 – 4 ปี	5 – 9 ปี	ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป
		4.03	4.14	4.22
1 – 4 ปี	4.03	-	-0.10	-0.19*
5 – 9 ปี	4.14	-	-	-0.08
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	4.22	-	-	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1-4 ปี กับมีประสบการณ์ การปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การ เปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ด้านหลักการกระจาย อำนาจ

ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	1 – 4 ปี	5 – 9 ปี	ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป
		4.03	4.09	4.24
1 – 4 ปี	4.03	-	-0.06	-0.21*
5 – 9 ปี	4.09	-	-	-0.15
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	4.24	-	-	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1-4 ปี กับมีประสบการณ์การปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงฉับพลัน (Disruption) จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	1 – 4 ปี	5 – 9 ปี	ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป
		4.02	4.22	4.23
1 – 4 ปี	4.02	-	-0.20*	-0.21*
5 – 9 ปี	4.22	-	-	-0.01
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	4.23	-	-	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1-4 ปี กับมีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 5-9 ปี และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1-4 ปี กับมีประสบการณ์การปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

จากการหาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงฉับพลัน (Disruption) พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสุด ดังนี้ หลักการกระจายอำนาจ คือ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ความรู้ ความสามารถของแต่ละคน เพื่อมอบหมายงานตามความเหมาะสม หลักการมีส่วนร่วม คือ สถานศึกษาควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองอย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน คือ ผู้บริหารควรมีการประสานขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา หลักการบริหารตนเอง คือ ผู้บริหารและครูควรหมั่นรับการอบรมพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ ติดตามข่าวสารของทางราชการให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ทราบการดำเนินงานที่ทันสมัย และกล้าที่จะทดลองใช้กระบวนการใหม่ๆ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล คือ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบ โดยให้คณะกรรมการร่วมประชุมกับคณะครู เพื่อสรุปข้อดี ข้อด้อยที่ควรพัฒนา

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยน
ฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กำแพงเพชร เขต 2

1.1 สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption)
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการ
สถานศึกษาโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ด้วยการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการ
พัฒนางาน มีการมอบหมายงานบุคคลตามความรู้ความสามารถ หรือตามศักยภาพของแต่ละบุคคล แบ่ง
งานอย่างชัดเจน เหมาะสม รวดเร็ว มีการนิเทศ ติดตามเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หลักการมีส่วนร่วม
มีการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ร่วมกันวางแผนและดำเนินการพัฒนางานวิชาการ อาคารสถานที่และ
สภาพแวดล้อมให้ทันต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และให้ทุกภาคส่วนร่วมกัน
สังเคราะห์สภาพ ปัญหา และหาแนวทางพัฒนางานบริหารงาน หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้
ประชาชน โดยการขอความคิดเห็น รูปแบบ หรือมุมมองใหม่ๆ จากคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ประชุมผู้มีส่วนได้ส่วน
เสียเพื่อจัดทำแผนการบริหารงานประมาณ/แผนปฏิบัติการประจำปี ให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนอย่าง
ฉับพลัน หลักการบริหารตนเอง มีดำเนินการบริหารงานวิชาการด้วยตนเองด้วยวิธีการใหม่ๆ ให้ทันต่อ
สถานการณ์เปลี่ยนฉับพลัน พัฒนาโครงสร้างและหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้อง และ
ปรับตัวตามบริบทของตนเอง มีอิสระในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของตนเองให้ทันสมัย
และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ดำเนินการร่วมกับเขตพื้นที่ในการกำหนดนโยบายควบคุมการ
บริหารงาน ให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาทุกระดับ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรายงานผล
การศึกษา (SAR) ต่อเขตพื้นที่ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต อ่อน
จันทร์ และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้
โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) ด้าน
หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน ร้อยละ 96.87 2) ด้านหลักการบริหารตนเอง ร้อยละ 96.87
3) ด้านหลักการกระจายอำนาจ ร้อยละ 95.31 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ร้อยละ 95.31 และ 5) ด้าน
หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ร้อยละ 95.31

1.2 ปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption)
พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดนวัตกรรมในการบริหารการแก้ปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน
ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
แต่ในช่วงสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลันเกิดขึ้น ทำให้ยังขาดขั้นตอนการปฏิบัติบางส่วนเพื่อให้การ

ดำเนินงานของสถานศึกษาดำเนินไปอย่างยั่งยืน โดยเกิดจากการทำงานไม่เป็นระบบ ไม่ยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ การทำงานไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และที่สำคัญคือไม่นำผลสะท้อนกลับจากการปฏิบัติงาน มาปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ออัสตินุส (Agustinus; อ้างถึงใน เพชรรัตน์ สีหาทัพ, 2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: ความท้าทายและผลกระทบ (School-based management developments: challenges and impacts) พบว่า ความรับผิดชอบของผู้มีอำนาจในระดับโรงเรียนสามารถสร้างความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโรงเรียนการปฏิบัติการ วิสัยทัศน์ในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ตำราเรียน อาคารสถานที่ หลักสูตรของโรงเรียน และนโยบายระเบียบวินัยนักเรียน ในทางกลับกันเมื่อกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนได้สร้างการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในโรงเรียนรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ได้นำไปสู่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนและความสำเร็จของนักเรียน

2. ผลจากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนระดับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงาน

2.1 สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนระดับพลัน (Disruption) จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ย่อมมีประสบการณ์ในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการบริหารแบบประชาธิปไตย เป็นการบริหารที่ให้อำนาจบุคลากรในสถานศึกษาทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามความต้องการ แสดงให้เห็นได้ว่าผู้บริหารให้อิสระทางความคิดกับครูผู้สอนทุกคน อาจเป็นไปได้ว่าผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ บุญพัก (2561) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แตกต่างกัน

2.2 สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนระดับพลัน (Disruption) จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารจะทำหน้าที่บริหารจัดการสถานศึกษาโดยภาพรวม ตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการบริหาร โดยครูมีหน้าที่หลักในด้านการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานต่างๆ ตามบทบาท

หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติหน้าที่พิเศษตามที่ผู้บริหารกำหนด ดังนั้น ครูจึงมีลักษณะเป็นผู้ปฏิบัติ จึงมองเห็นปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติหรือประสบปัญหาและแก้ปัญหาจากประสบการณ์ของตนเอง ในขณะที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ในการให้การสนับสนุนกิจการและการดำเนินงานของสถานศึกษา เห็นชอบการดำเนินกิจกรรมใดอันเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ซึ่งด้วยบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะไม่ได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานมากเท่าไรนัก ดังนั้นจึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวัฒน์ ไยระย้า และวิวัฒน์ ตูจามงค์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลจากการหาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ดังนี้ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ความรู้ ความสามารถของแต่ละคน เพื่อมอบหมายงานตามความเหมาะสม สถานศึกษาควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองอย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง ผู้บริหารควรมีการประสานขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรหมั่นรับการอบรมพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ ติดตามข่าวสารของทางราชการให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ทราบการดำเนินงานที่ทันสมัย และกล้าที่จะทดลองใช้กระบวนการใหม่ๆ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบ โดยให้คณะกรรมการร่วมประชุมกับคณะครู เพื่อสรุปข้อดี ข้อด้อยที่ควรพัฒนา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไม่สามารถลงมือทำงานทุกอย่างภายในสถานศึกษาได้เพียงคนเดียวได้ แต่ทำให้งานสำเร็จได้เพราะศิลปะในการมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำแทน จึงต้องมีผู้ใต้บังคับบัญชา/ลูกน้องเพื่อรับมอบงาน การมอบหมายงานเป็นการมอบอำนาจหน้าที่ หรือการกระจายงานและสร้างภาระความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานให้แก่ผู้อื่น เพื่อการทำงานให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้น การเลือกคนให้ถูกงาน (put the right man on the right job) ประเมินความสามารถของบุคลากรตามตำแหน่งงาน หน้าที่ความรับผิดชอบ ความเหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถ ขอบเขตสิทธิอำนาจ โครงสร้างและสายงานบังคับบัญชาในองค์กร ประสบการณ์ ความรู้ และทักษะต่างๆ ที่จำเป็น ภาระงานที่ผู้รับมอบหมายมีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้บริหารสามารถใช้แพลตฟอร์มหรือเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เข้ามาช่วยในการประเมิน วิเคราะห์ หรือสอบถามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สีแดง (2562) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยกระเจาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางต่อการส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ

โรงเรียนห้วยกระเจาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านหลักการกระจายอำนาจ เพราะว่าโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษา จึงควรมีอำนาจมีอิสระในการตัดสินใจดำเนินการ 2) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรมีการส่งเสริมเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และจัดการศึกษา 3) ด้านหลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษา จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนเพื่อจัดการศึกษาด้วยตนเอง 4) ด้านหลักการบริหารตนเอง ควรส่งเสริมเรื่องระบบการศึกษาทั่วไป และ 5) ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ควรส่งเสริมให้ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มุ่งองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามนโยบายของชาติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาด้านนโยบาย คือ ควรให้ความสำคัญกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยให้บุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีโอกาส มีส่วนร่วม ในการวางแผน ดำเนินการ ติดตาม ประเมินผล การบริหารงานทั้ง 4 งานของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดผลที่ดีตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.2 นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาองค์กร คือ สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นจัดรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดความสามารถและความสนใจของผู้เรียน สนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการนิเทศภายใน กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน

1.3 นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาบุคลากร ดังนี้

1.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) นี้ไปวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา สร้างความตระหนักให้กับครู บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption)

1.3.2 ครู ควรนำแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และให้ความสำคัญไปที่คุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโครงการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

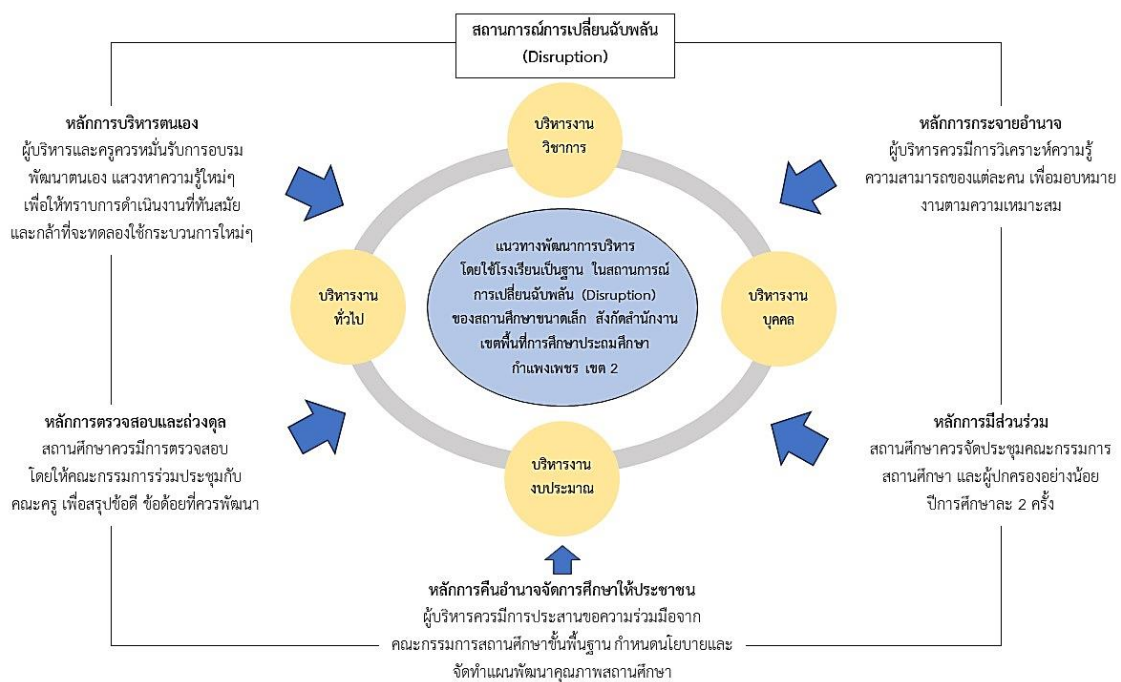
2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉัพล้น (Disruption) ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาวิจัยพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉัพล้น (Disruption) เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเชิงคุณภาพ เพื่อความสมบูรณ์ของผลงานวิจัย

2.3 ควรศึกษางานวิจัยเชิงปริมาณ พหุระดับที่ส่งผลต่อพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉัพล้น (Disruption)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉัพล้น (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ได้ทราบถึงแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานการณ์การเปลี่ยนฉัพล้น (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ในการบริหารงาน 4 ฝ่าย ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดได้พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังแผนภาพองค์ความรู้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กิริยณภา หนูอินทร์. (2562). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(4), 33-39.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564*. กำแพงเพชร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2.
- เพชรรัตน์ สีหาทัพ. (2561). *การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. 124(147), 23-24.
- วรวัฒน์ ไยระย้า และวิวัฒน์ ตู้งามงค์. (2565, มกราคม-มิถุนายน). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. *Education Journal of Nakhonratchasima College*, 1(1), 57-66.
- วัชรภรณ์ บุญพัก. (2561). *ปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วาสนา สีแดง. (2562, กันยายน-ธันวาคม). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยกระเจาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 4(3), 357-372.
- วิจิต อ่อนจันทร์ และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2564, มกราคม-มิถุนายน). แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 10(1), 100-108.
- สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคนอื่นๆ. (2563, กันยายน-ธันวาคม). นวัตกรรมจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสังคมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 4(3), 246.